

קרב: המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא

(א) שבעות מה"ג (ג) ג"ז שם
מו. כ"ב מה"ג (א) (לעיל)
ק"א. (ד) [הנחה יתירה
כ"ל. (ה) [שבעות מד. (ז)
(ז) כ"ג הפסח

מוסף רש"י

ומשום כדי חייו כו'.
בממיה (שבעות מה"ג). כי
היכי דליגורו ליה
פועלים. שם ישבע הוא
ויפסדו פועלים לא ימלא
עוד פועלים למלאכתו,
שיגורו ממנו שהוא סופר
שכר פועלו (שם). כי
היכי דליגורו. שם
תפסדוהו כמובע שכרו אחר
שקבלו (שם). בעל הבית
על כרחיה אגר. פועלים
כשהוא לרץ לסם (שם).
שכיר גמי בעל כרחיה
איתגר. שהוא לרץ למונות
(שם). טרוד בפועלים
הוא. שנתן שכר למה
פועלים וכספור שנתן לוה
(שם). וניתב ליה בעדים.
יתקנו חממיש על יתן ארס
שכר לפועל אלא בעדים ולא
יבא לרד שבעה (שם).
וניתב ליה מעיקרא.
ליתקון רבנן שיתן ארס
לפועלו שכר שמרתי עד
שלא יתחילו במלאכה ולא
תבע לטרוד לא יעול כלום
ולא תהא שם שבעה (שם).
שניהם רוצים בהקפח.
בע"כ פעמים שאין מלוות
לו מעות שמרתי ופועל שלא
יזיל המעות עד הלילה
לפרקתו (שם). אי הכי.
דמשום טרודא דבעל הבית
שקלוה לטובה מיניה,
אפילו קצין גמי. אפילו
תחוקו על הקצילה להימנה
לשכר שבעה (שם מה).
המוציא מחבירו. היינו
אומן, עליו הראיה. לרץ
להבא עדים ולא יבא נאמן
שבעה (שם). אי הכי.
דבע"כ טרוד ומאם שם,
אפילו עבר זמנו גמי.
אפילו תבעו שכר לאחר
שעבר זמן גבייתו המפורש
(ועיל קו). שכר יום גובה
כל הלילה שכר לילה גובה
כל היום, לישבע גמי שמר
ולשקול (שם).

הלכות גדולות שנו לאן. כאותם שמו חכמים כשצבעין ונוטלין
במק' שבעות (דף מד): דשכיר וגול ונחבל וחנוני על פנקסו:
הני הלכה ניהו. בממיה. וכי הלכות למשה מקיני הם והלא אינם
אלא תקנות חכמים כדמפרש התם: **תקנות קבועות.** ראינו לעשותן
קבע לעקור עליהם דבר מן התורה
למדאורייתא מי ישש עליו לשלם
הוא נשבע דתמיז (שמות כב) ולקח
צעליו ולא ישלם והוא שקלוה לשבעה
מבעל הבית ושדויה אשכיר: **ויפקע.**
יפקיד שכרו: **כי היכי דליגורו.** שלא
ימנעו מלשוכרו שידאגו לומר חשוד
הוא זה לתבוע שכרו משקצלו: **על**
כרחיה אגר. כשהוא לרץ לפועלין
על כרחו שוכרם: **על כרחיה מיסגר.**
נשכר לרץ למונות: **טרוד**
צפועליו. וסגר שנתן לו ולא
נתן: **ליסיב ליה בעדים.** ויתן
לו צלל שבעה. ליתקנו להן לכל
שוכרי פועלין שיתנו שכרם בעדים
ואם יאמר פרעמיו שלא בעדים
יתן צלל שבעה: **עריחא לכו**
מילסא. לחזר חזר עדים כל היום:
וניסיב ליה מעיקרא. לתקון
לבעל הבית דיהיב אגריה בצללא
מקמי צבידתייהו דאי אמי שכיר לא
מיהימן: **שניס רוצים בהקפח.**
בעל הבית פעמים שאין לו ופועל
שמה יפלו ממנו: **אי הכי.** דבעל
הבית טרוד ושכח: **אפי' עבר זמנו**
גמי. ומבעו למחר להימנהו לפועל:
גמי

דכירי ליה אינשי אי הכי אפי' עבר זמנו גמי אלמא תנן עבר זמנו אינו
נשבע ונוטל חזקה אין בעל הבית עובר משום בל תלין והא אמרת
בעל הבית טרוד בפועליו הוא הני מילי מקמיה דלימטייה זמן חיוביה
אבל

אי הכי נתיב ליה בלא שבעה. וא"ת מאי פריך וכי לעולם ישכח פעמים שאומר בעל הבית אמת ולכן לא רצו לתקן שיטול צלל שבעה מדע
דאי חשבו בודאי שכן אמאי פטר ר' יהודה כופר הכל אלא ודאי חששא בעלמא דחיישינן שמה שכן ולהכי פטר ר' יהודה כופר הכל
דליכא שבעה דאורייתא אבעל הבית דלא חשבינן ליה לבעה"כ כאומר איני יודע כי רגילות הוא שיועד יפה אבל כשמודה מקנת חששו לשמא
שכח כי פעמים שהוא שוכח מחמת שהוא טרוד צפועליו וישבע לשקר לפי שסבר שפרע וה"ל לרבנן דלא מחזקינן ליה בודאי שכן וי"ל דנראה
לגמי' דלת"ק מחזקינן ליה בודאי שכן ואומר איני יודע מדמתיב כופר הכל שאם לא היה אלא חששא בעלמא אמאי שקיל שכיר אפי'
בשבעה כיון דליכא לומינא דבעה"כ יודע יפה שפרע אלא ודאי חששיב ליה כאומר איני יודע ומשני להפיס דעמו של בעה"כ לפי שסבר
דעמו בצרור שפרע אבל בהלוימתי ואינו יודע אם פרעתיך אין לרץ שבעה דלא שייך ה' הספק כיון שהוא מודה שאינו יודע אם פרע:
וניתיב ליה בעדים. פי' נתקן שלא יתן לו אלא בעדים ואם יפרע צלל עדים איהו דאפסיד אנפשיה ולא ננטרך להפיס דעמו דכל כמה
שנוכל לתקן שלא ישבע על חנם יש לתקן וכן נתיב ליה מעיקרא פריך דנתקן אם לא יקח שכרו מתחלה שיפסיד קודם שנתקן
שבעה על חנם: **אי הכי אפילו קצין גמי.** וא"ת והא קצילה הוי כאומר איני יודע אם הלוימתי דפטור לר"ג ור' יוחנן דאמר (לעיל דף טז):
מנה לי צידך והלא אומר איני יודע פטור וי"ל דהכא שמודה מקנת יש לחייבו דהוא כחמשין ידענא וחמשין לא ידענא (שם מה). וא"ת לוקי
כגון שאותה אחת שמודה כבר פרע דהשתא הוי כופר הכל וי"ל דניחא ליה לשנויי קצילה מידכר דכירי שהוא מתורגם גם לרצ הונא ורצ יהודה
ועוד אפי' לר"ג ור' יוחנן ניחא ליה לשנויי הכי כדי לאוקמי בכל ענין אפי' לא פרע אותה אחת שמודה ועוד דהפסד משמע שלא פרע דומיא
דמילתיה דר' יהודה: **שתיב קבוצת אי בוי.** המוציא מחבירו עליו הראיה ואם לא הביא ראיה ישבע בעה"כ ויפסד אומן דבבל שבעה
אינו יכול להפטר כיון שמודה במקנת והכי מפרש לה בהדיא בריש כל הנשבעין (שבעות דף מו). וא"ת דהכא קמי המוציא מחבירו עליו הראיה
ובחוקת הבתים (ב"ב מה: וסע ד"ה נתנה) תניא דבקצילה גמי נשבע ונוטל וי"ל דכריש כל הנשבעין פריך כי האי גוונא במתני' דהך ברייתא
דחוקת הבתים ר' יהודה היא: **קציצה מירב רבירי אינשי.** לא מני לשנויי דהכא משום הכי אין שכיר נשבע ונוטל משום דאיידי כששכרו
שלא בעדים דאי איכא עדים נחוי עדים מאי קאמר כמה קצץ דהכי פריך בפי' חוקת הבתים (שם דף מה): בהלכה דאומן דהא ע"כ איירי
כשיש עדים דומיא דרישא דקמני שכיר בזמנו נשבע ונוטל דמוקי לה רצ ושמואל ששכרו בעדים כדאמר (דף מה: וסע ד"ה) בהדיא וה"ל
סיפא איירי בשכרו בעדים ולא שמעו הקצילה או שמעו ושכחו ובחוקת הבתים דפריך רבא לאציי דאמר אי לא ראה אע"ג דליכא עדים יש
לאומן חוקה ואי ראה אע"ג דליכא עדים אין לו חוקה מהנותן טליחו לאומן ואומר שמים קלמט לי ובעל הבית אומר לא קלמתי לך אלא
אחת כל זמן שהטליח ציד אומן על בעה"כ להביא ראיה ואי דליכא עדים נחוי מאי קאמר אלא לאו דליכא עדים ואע"ג דראה אומן
נאמן התם לא הוה מני למימר דליכא עדים וכגון ששכחו או לא שמעו הקצילה דא"כ אף לדידיה תקשי דכיון דמשמע ליה דאיידי
בכל ענין אפילו צראה אי מיירי גמי דליכא עדים אמאי נאמן אומן דבאכא עדים וראה לכולי עלמא אין לו חוקה כדתנן במתני' ורבא
דקאמר אלא לאו דליכא עדים (ולא ראה) אינו אומר כן אלא כדי שלא יקשה לו למה שרצה להעמידו אף צראה ואציי דמשני ליה לא
דליכא עדים ולא ראה הוי מני לאוקמה דבאכא עדים ולא ראה וכגון שלא שמעו הקצילה אלא משום דרבא אוקמה דבליכא עדים
אוקמה איהו הכי ועוד נראה דאי משום מגו בעל הבית נאמן אמאי נקט שחולקין בקצילה ושצק לומר שחולקין צפריעה זה אומר נתמי זה
אומר לא נתת כדתנן בפי' כל הנשבעין (שבעות דף מד): ועוד יש לתרץ דאפילו איירי ששכרו שלא בעדים אין נאמן בזמנו כיון שהוא מודה
במקנת שלא היה יכול להשיב ולכפור ולומר לא שכרתיך מעולם כיון כל מודה מקנת דאין נאמן בזמנו דאי צעי כפר הכל ועוד אומר ר"י
דודאי כי איכא עדים רגילות שיודעים וחוכרין הקצילה כדאמרין בחוקת הבתים וברייתא כולה דליכא עדים איירי ורישא דקמני נשבע
ונוטל

שכיר בזמנו נשבע ונוטל. בפי' כל הנשבעין (שבעות דף מה: וסע
ד"ה מתוך) מפרש לא שנו אלא ששכרו בעדים אבל שכרו שלא
בעדים מתוך שיכול לומר לא שכרתיך מעולם יכול לומר שכרתיך
ונתתי לך שכר תימה דהיינו נאמן בזמנו דהא מפרש בגמי' דטעמא
דשכיר נשבע משום דבעה"כ טרוד
צפועליו ואין חושבין אותו כאילו
אמר איני יודע מדפריך בגמי' אי הכי
נתיב ליה צלל שבעה וא"כ מה
מועיל מגו דאילו אומר איני יודע
לא הוה מהני שום מגו והוה חייב
דהוה ליה כאומר הלוימתי ואינו יודע
אם פרעתיך דחייב כדתנן בהגול
במרא (ב"ק דף ק"ה) וצבימות צפריך
האשה שהלכה (דף ק"ד): משמע
נמי דלא מהני מגו כפי האי גוונא
דאמר אינה נאמנת לומר מת צעלי
במלחמה משום דאמרה צדדמי לה
ואינה יודעת בצרור שמת ולא מהני
לה מגו דאי צעיל אמרה מת
על מטמו:

מב"ל דאיכא קבוצת אע"ג
דצפרק השולח (גיטין דף
לז). אמרין תקנה גדולה התקינו
שיהיו מפשינן שמותיסן צגיטין וכן
בהגול קמא (ב"ק דף ק"ב): תקנה
גדולה התקינו שאם יצא יתירה על
הקרן כו' לא פריך אלא הכא דקאמר
שנו כאן דמשמע ולא במקום אחר:
תקנות קבועות. הא דנקט לשון
רבים משום דקאי אכל
הנהו דנשבעין ונוטלין צפרק כל
הנשבעין (שבעות דף מד): דשכיר
וגול ונחבל ושכנגדו חשד על השבעה
וחנוני על פנקסו וקרי להו קבועות
משום דקרו לשבעה ממקומה
וקבועה לשכנגדו שיהא נשבע ונוטל
והגמרא לא הורכה לפרש טעם כולם אלא טעמא דשכיר:
שקלוה רבנן לשבעה מבעה"ב ושדויה אשכיר. וא"ת והלא אף ככופר
הכל איירי ת"ק מדפליג עליה ר' יהודה ואמר דשכיר אינו נשבע אלא צמודה מקנת וככופר הכל מי מתיב צבעל הבית שבעה דאורייתא
ומאי קאמר דשקלוה רבנן מבעל הבית וי"ל דאמורה במקנת קאמר דשקלוה מבעל הבית ואפי' היכא דכופר הכל טפי הוה לן לחיוביה
בעל הבית שבעה לשלם שריי אס מודה מקנת הוא נשבע ולפי שהיתה ראיה להיות על בעל הבית קאמר דשקלוה: **טרוד בפועליו**
הוא. ומשום כמו איני יודע דחייב אפי' כופר הכל כדתנן בהגול במרא (ב"ק דף ק"ה). הלוימתי ואינו יודע אם פרעתי לך חייב צלל ולא
פלוג צין אס יש לו פועלים הרבה צין אין לו:

אי הכי נתיב ליה בלא שבעה. וא"ת מאי פריך וכי לעולם ישכח פעמים שאומר בעל הבית אמת ולכן לא רצו לתקן שיטול צלל שבעה מדע
דאי חשבו בודאי שכן אמאי פטר ר' יהודה כופר הכל אלא ודאי חששא בעלמא דחיישינן שמה שכן ולהכי פטר ר' יהודה כופר הכל
דליכא שבעה דאורייתא אבעל הבית דלא חשבינן ליה לבעה"כ כאומר איני יודע כי רגילות הוא שיועד יפה אבל כשמודה מקנת חששו לשמא
שכח כי פעמים שהוא שוכח מחמת שהוא טרוד צפועליו וישבע לשקר לפי שסבר שפרע וה"ל לרבנן דלא מחזקינן ליה בודאי שכן וי"ל דנראה
לגמי' דלת"ק מחזקינן ליה בודאי שכן ואומר איני יודע מדמתיב כופר הכל שאם לא היה אלא חששא בעלמא אמאי שקיל שכיר אפי'
בשבעה כיון דליכא לומינא דבעה"כ יודע יפה שפרע אלא ודאי חששיב ליה כאומר איני יודע ומשני להפיס דעמו של בעה"כ לפי שסבר
דעמו בצרור שפרע אבל בהלוימתי ואינו יודע אם פרעתיך אין לרץ שבעה דלא שייך ה' הספק כיון שהוא מודה שאינו יודע אם פרע:
וניתיב ליה בעדים. פי' נתקן שלא יתן לו אלא בעדים ואם יפרע צלל עדים איהו דאפסיד אנפשיה ולא ננטרך להפיס דעמו דכל כמה
שנוכל לתקן שלא ישבע על חנם יש לתקן וכן נתיב ליה מעיקרא פריך דנתקן אם לא יקח שכרו מתחלה שיפסיד קודם שנתקן
שבעה על חנם: **אי הכי אפילו קצין גמי.** וא"ת והא קצילה הוי כאומר איני יודע אם הלוימתי דפטור לר"ג ור' יוחנן דאמר (לעיל דף טז):
מנה לי צידך והלא אומר איני יודע פטור וי"ל דהכא שמודה מקנת יש לחייבו דהוא כחמשין ידענא וחמשין לא ידענא (שם מה). וא"ת לוקי
כגון שאותה אחת שמודה כבר פרע דהשתא הוי כופר הכל וי"ל דניחא ליה לשנויי קצילה מידכר דכירי שהוא מתורגם גם לרצ הונא ורצ יהודה
ועוד אפי' לר"ג ור' יוחנן ניחא ליה לשנויי הכי כדי לאוקמי בכל ענין אפי' לא פרע אותה אחת שמודה ועוד דהפסד משמע שלא פרע דומיא
דמילתיה דר' יהודה: **שתיב קבוצת אי בוי.** המוציא מחבירו עליו הראיה ואם לא הביא ראיה ישבע בעה"כ ויפסד אומן דבבל שבעה
אינו יכול להפטר כיון שמודה במקנת והכי מפרש לה בהדיא בריש כל הנשבעין (שבעות דף מו). וא"ת דהכא קמי המוציא מחבירו עליו הראיה
ובחוקת הבתים (ב"ב מה: וסע ד"ה נתנה) תניא דבקצילה גמי נשבע ונוטל וי"ל דכריש כל הנשבעין פריך כי האי גוונא במתני' דהך ברייתא
דחוקת הבתים ר' יהודה היא: **קציצה מירב רבירי אינשי.** לא מני לשנויי דהכא משום הכי אין שכיר נשבע ונוטל משום דאיידי כששכרו
שלא בעדים דאי איכא עדים נחוי עדים מאי קאמר כמה קצץ דהכי פריך בפי' חוקת הבתים (שם דף מה): בהלכה דאומן דהא ע"כ איירי
כשיש עדים דומיא דרישא דקמני שכיר בזמנו נשבע ונוטל דמוקי לה רצ ושמואל ששכרו בעדים כדאמר (דף מה: וסע ד"ה) בהדיא וה"ל
סיפא איירי בשכרו בעדים ולא שמעו הקצילה או שמעו ושכחו ובחוקת הבתים דפריך רבא לאציי דאמר אי לא ראה אע"ג דליכא עדים יש
לאומן חוקה ואי ראה אע"ג דליכא עדים אין לו חוקה מהנותן טליחו לאומן ואומר שמים קלמט לי ובעל הבית אומר לא קלמתי לך אלא
אחת כל זמן שהטליח ציד אומן על בעה"כ להביא ראיה ואי דליכא עדים נחוי מאי קאמר אלא לאו דליכא עדים ואע"ג דראה אומן
נאמן התם לא הוה מני למימר דליכא עדים וכגון ששכחו או לא שמעו הקצילה דא"כ אף לדידיה תקשי דכיון דמשמע ליה דאיידי
בכל ענין אפילו צראה אי מיירי גמי דליכא עדים אמאי נאמן אומן דבאכא עדים וראה לכולי עלמא אין לו חוקה כדתנן במתני' ורבא
דקאמר אלא לאו דליכא עדים (ולא ראה) אינו אומר כן אלא כדי שלא יקשה לו למה שרצה להעמידו אף צראה ואציי דמשני ליה לא
דליכא עדים ולא ראה הוי מני לאוקמה דבאכא עדים ולא ראה וכגון שלא שמעו הקצילה אלא משום דרבא אוקמה דבליכא עדים
אוקמה איהו הכי ועוד נראה דאי משום מגו בעל הבית נאמן אמאי נקט שחולקין בקצילה ושצק לומר שחולקין צפריעה זה אומר נתמי זה
אומר לא נתת כדתנן בפי' כל הנשבעין (שבעות דף מד): ועוד יש לתרץ דאפילו איירי ששכרו שלא בעדים אין נאמן בזמנו כיון שהוא מודה
במקנת שלא היה יכול להשיב ולכפור ולומר לא שכרתיך מעולם כיון כל מודה מקנת דאין נאמן בזמנו דאי צעי כפר הכל ועוד אומר ר"י
דודאי כי איכא עדים רגילות שיודעים וחוכרין הקצילה כדאמרין בחוקת הבתים וברייתא כולה דליכא עדים איירי ורישא דקמני נשבע
ונוטל